

Bosna i Hercegovina

**DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA
ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU**

**IZVJEŠTAJ O RADU
DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU
U 2007. GODINI**

Tuzla, decembar 2007. godine

1. UVOD

Među najznačajnijim aktivnostima Državne regulatorne komisije za električnu energiju u četvrtoj godini od njenog osnivanja su dva provedena ciklusa tarifnih postupaka. U prvom ciklusu DERK je ukupnu tarifu za usluge prijenosne kompanije i operatora sistema smanjio za 5%, a u drugom ciklusu za daljnjih 5,8%, što se pozitivno odražavalo i na cijene električne energije koje plaćaju potrošači i na sveukupnu ekonomsku situaciju u Bosni i Hercegovini.

U 2007. godini DERK je licencirao i veliki broj subjekata. Izdato je ukupno osam licenci za djelatnosti prijenosa, operatora sistema i međunarodne trgovine električnom energijom, od kojih pet sa periodom važenja od pet godina, a ostale u privremenom trajanju od dvije godine.

U toku izvještajnog perioda Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine obavio je reviziju finansijskih izvještaja DERK-a za 2006. godinu i afirmativno ocjenjujući kontrolirane aktivnosti svrstao Državnu regulatornu komisiju među pet institucija BiH čiji su finansijski izvještaji pozitivno ocijenjeni.

Na međunarodnom planu dominirale su aktivnosti vezane za Energetsku zajednicu, među kojima su i brojne aktivnosti pripreme i implementacije Mape puta. Evropska unija permanentno prepoznaje energiju kao jedno od najprioritetnijih i najvažnijih pitanja. U tom smislu naglašava se značaj Trećeg paketa liberalizacije, koji predviđa uspostavu konkurentnih energetskih tržišta u punom značenju.

Značaj energije je prepoznat i na više energetskih skupova u BiH u kojima su učestvovali predstavnici zakonodavne i izvršne vlasti i stručna javnost. Slijedom obnove infrastrukture i reformskih procesa, u narednom periodu mogu se očekivati novi iskoraci i daljnji napredak u funkcioniranju sektora, čime se podstiču investicije u energetski sektor.

DERK naglašava da je harmonizacija podzakonskih propisa i efikasna koordinacija među tijelima koja učestvuju u njihovoj pripremi i izradi od izuzetnog značaja za provedbu reforme elektroenergetskog sektora u Bosni i Hercegovini. Cilj je kreiranje jasnog i pouzdanog zakonodavnog okvira zasnovanog na evropskim direktivama i pravilima o unutrašnjem tržištu električne energije.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju, Regulatorna komisija za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske saraduju i usklađuju svoje djelovanje. DERK, također, saraduje i sa drugim regulatornim tijelima uspostavljenim na državnom nivou, prije svega sa Konkurencijskim vijećem BiH.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK) je nezavisna institucija Bosne i Hercegovine, koja djeluje u skladu sa principima objektivnosti, transparentnosti i ravnopravnosti, i ima jurisdikcije i odgovornosti nad prijenosom električne energije, operacijama prijenosnog sistema i međunarodnom trgovinom električnom energijom.

DERK je neprofitna institucija i finansira se iz regulatornih naknada koje plaćaju licencirani subjekti.

2. SASTAV I ORGANIZACIJA RADA DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE

Državnu regulatornu komisiju za električnu energiju je osnovala Parlamentarna skupština BiH donošenjem Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH i imenovanjem članova Komisije.

Članovi Komisije iz Federacije Bosne i Hercegovine su:

- Mirsad Salkić, sa mandatom od 5 godina (od 1. jula 2003. do 30. juna 2008. godine) i
- Nikola Pejić, sa mandatom od 5 godina (od 25. septembra 2007. godine do 24. septembra 2012. godine).

Član Komisije iz Republike Srpske je

- mr. Vladimir Dokić, sa mandatom od 4 godine (od 1. jula 2003. do 30. juna 2007. godine).

Nakon odluke Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine iz septembra 2007. godine, dosadašnjeg člana g-dina Željka Topića, po isteku trogodišnjeg mandata, zamijenio je g-din Nikola Pejić. Vremenski je istekao i četverogodišnji mandat članu Komisije iz Republike Srpske mr Vladimiru Dokiću koji do izbora-reizbora u Parlamentarnoj skupštini BiH nastavlja i dalje obavljati ovu funkciju¹.

Nakon izbora prvog predsjedavajućeg Komisije mr Vladimira Dokića (predsjedavao do 30. juna 2004. godine), u skladu sa principom rotacije članova Komisije na ovoj funkciji, Komisijom su predsjedavali ovim redom: Mirsad Salkić (do 30. juna 2005. godine), Željko Topić (do 30. juna 2006. godine), ponovo Vladimir Dokić (do 30. juna 2007. godine) i Mirsad Salkić, aktuelni predsjedavajući do 30. juna 2008. godine.

Organizacija rada u Državnoj regulatornoj komisiji za električnu energiju odvija se i dalje prema organizacijskoj šemi usvojenoj početkom njenog konstituiranja a osoblje iz godine u godinu napreduje u sticanju specijalističkih znanja i prakse od značaja za rad i regulaciju elektroenergetskog sistema u Bosni i Hercegovini.

DERK koristi raznovrsne oblike nadgradnje internog znanja i iskustva zaposlenog osoblja. Proširivanje znanja se odvija učešćem na različitim strukovnim savjetovanjima, konferencijama i tematskim seminarima, u zemlji i inostranstvu, i učenjem na daljinu (*distance e-learning*). Posebno su korisni obrazovni programi koje organiziraju Regionalna asocijacija energetske regulatora (ERRA) i Škola regulacije u Firenci (FSR), a značajnu podršku u ovom smislu pružila je i Agencija za međunarodnu saradnju SAD (USAID). Ovdje je potrebno istaći i jednogodišnji "Program obuke u oblasti energije u

“Predlažemo da Vijeće ministara BiH organizira jedinstvenu evidenciju svih mandata koja bi pored ostalog sadržavala vrijeme imenovanja i isteka mandata funkcionera u institucijama BiH što bi omogućilo da se na vrijeme pokrenu procedure novih imenovanja. Time bi se izbjegla praksa tehničkih mandata, v.d. i drugih privremenih rješenja koja ne doprinose efikasnom radu institucija.”

(iz Skraćenog izvještaja Ureda za reviziju institucija BiH o reviziji za 2005. godinu)

¹ U vrijeme izrade ovog izvještaja postupak izbora člana Komisije nalazi se u proceduri u Vladi Republike Srpske. Nakon što prijedlog Vlade potvrdi Narodna skupština Republike Srpske, nominacija se dostavlja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, koje predlaže imenovanje Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

FLORENCE SCHOOL OF REGULATION

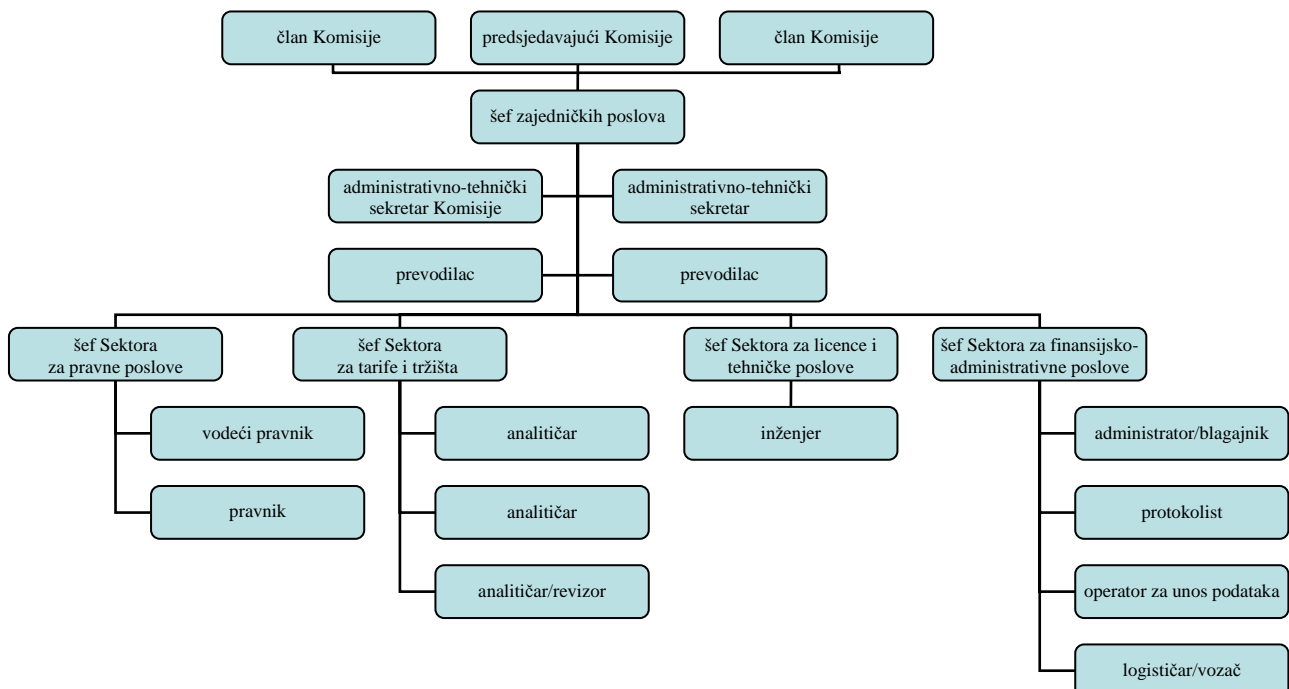
Energy Training Programme
for South East Europe

jugoistočnoj Evropi” koji organiziraju vlade Ujedinjenog Kraljevstva i Slovenije u cilju pomoći zemljama u regiji u preuzimanju evropske pravne regulative.

DERK će iznalaziti i podržavati nove metode obuke, koji mogu doprinijeti bržem razvoju ljudskih potencijala prema njegovim budućim potrebama i zahtjevima. Kompetentno obavljanje funkcija regulatora u prestrukturiranom elektroenergetskom sistemu i liberaliziranom tržištu sve značajnije pretpostavlja i visoke informatičke, komunikacijske i prezentacijske vještine zaposlenog osoblja.

Radi ostvarenja tog cilja vršena je nabavka neophodne tehničke opreme potrebne za efikasan rad Državne regulatorne komisije za električnu energiju. Da je to imalo pozitivne efekte svjedoči i činjenica da su zaposlenici DERK-a svoja, do sada stečena profesionalna znanja i iskustva iz regulatorne prakse, mogli i sami prenositi grupama zaposlenih u domaćim reguliranim kompanijama, pa i nekim regulatornim tijelima u regiji.

ORGANIZACIJSKA ŠEMA DERK-a

3. KLJUČNE AKTIVNOSTI

Tokom 2007. godine Državna regulatorna komisija za električnu energiju održala je 11 redovnih sjednica, 24 interna sastanka i organizirala 14 javnih rasprava, od kojih četiri rasprave formalnog tipa.

U analiziranom periodu, na transparentan način i uz vođenje adekvatnih javnih rasprava, u kojima su pored subjekata iz elektroenergetskog sektora mogli svoje komentare davati i zainteresirani članovi javnosti, Komisija je provodila aktivnosti na usvajanju i odobravanju niza dokumenata i realizirala više aktivnosti od kojih su najznačajnije grupisane u područja navedena u nastavku.

Na redovnim sjednicama razmatraju se i utvrđuju akta iz regulatorne nadležnosti u skladu sa zakonom propisanim ovlaštenjima, a na internim sastancima se razmatraju pitanja i usvajaju akti organizacijsko-administrativne prirode.

U cilju pribavljanja komentara zainteresiranih lica i javnosti na pravila i propise, ili bilo koji drugi dokument, DERK organizira opću raspravu. U cilju rješavanja tehničkih pitanja u toku postupka i obrade proceduralnih ili suštinskih pitanja, održava se tehnička rasprava. U cilju utvrđivanja odlučujućih činjenica na osnovu kojih bi DERK mogao riješiti spor ili određene zahtjeve, održava se formalna rasprava.

Redovne sjednice i sve vrste javnih rasprava su otvorene za javnost.

3.1 Pravila DERK-a

Odluka o izmjenama i dopunama Metodologije za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, nezavisnog operatora sistema i pomoćne usluge

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je 2005. godine utvrdila strukturu i način određivanja tarifa za usluge prijenosa električne energije, nezavisnog operatora sistema i pomoćne usluge. Tada prihvaćenu metodologiju za određivanje tarifa DERK je zasnovao na metodu tradicionalne regulacije ('*cost of service*' – trošak usluge) u kojoj regulator reguliranoj kompaniji odobrava potreban godišnji prihod dovoljan da pokrije opravdane troškove poslovanja kompanije.

Transparentne i nediskriminirajuće, zasnovane na opravdanim troškovima rada i održavanja ('*cost reflected*'), odražavajući standarde uobičajene u međunarodnoj praksi, tarife trebaju biti podsticajne za energetska efikasnost, stabilnost odnosa na tržištu električne energije, razvoj reguliranih djelatnosti, i napredak u oblasti zaštite okoline.

Uzimajući u obzir ukupan napredak u elektroenergetskom sektoru Bosne i Hercegovine (formiranje jedinstvene prijenosne kompanije, nezavisnog operatora sistema, otpočinjanje liberalizacije tržišta električne energije, regionalne aktivnosti i dr.), DERK se odlučio da sukcesivno mijenja i prilagođava pojedine elemente od utjecaja na tarife za usluge prijenosa električne energije.

U cilju ubrzanja procesa oživljavanja i razvoja tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini, u namjeri da domaćim kupcima osigura prioritet u snabdjevanju i bolju poziciju na tom istom tržištu i ustrajavajući da uspori daljnji porast cijena električne energije za krajnje kupce, DERK je na sjednici održanoj 22. februara 2007. godine donio *Odluku o izmjenama i dopunama*

Metodologije za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, nezavisnog operatora sistema i pomoćne usluge (“Službeni glasnik BiH” br. 17/07).

3.2 Dokumenta koja odobrava DERK

Pravilnik o priključku

Sagledavajući postojeće stanje i iskazanu potrebu za reguliranjem problematike, DERK je inicirao izradu *Pravilnika o priključku*, kojim će se na jedinstven i jasan način regulirati priključenje novih korisnika na prijenosnu mrežu. Javna rasprava o nacrtu ovog dokumenta pobudila je veliko zanimanje javnosti ponudivši mnoštvo komentara i sučeljavajući mnoga interesantna ali i različita gledišta o istoj stvari. Imajući u vidu da ovaj dokument stvara značajne ugovorne i finansijske obaveze pojedinim subjektima u elektroenergetskom sektoru, preostao je složen i odgovoran proces postizanja jasnih, predvidivih i provodivih rješenja u specifično strukturiranom sektoru u Bosni i Hercegovini.

Pravilnik o sigurnosnim zonama

Pravilnik o sigurnosnim zonama (na čije donošenje obavezuje Zakon o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH), pripremljen je u formi nacrti i u javnoj raspravi razmotren od strane svih relevantnih faktora iz sektora. Donošenje pravilnika ima utjecaja kako na zaštitu elektroenergetskih objekata, tako i na zaštitu okoliša i stanovništva od utjecaja izgradnje i korištenja elektroenergetskih objekata.

Izrada ovog pravilnika ukazala je na nedostatke, neujednačenosti i neprilagođenosti odgovarajuće tehničke regulative koja se odnosi na projektovanje i izgradnju nadzemnih energetskih vodova na prostoru BiH. Naime, u praksi su još uvijek propisi iz 1988. godine zbog čega se i od domaćih institucija nadležnih za donošenje tehničkih standarda očekuje odgovarajući doprinos u navedenoj problematici.

DERK ovaj pravilnik planira odobriti u prvom kvartalu 2008. godine.

Indikativni plan razvoja proizvodnje i Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže

Indikativni plan razvoja proizvodnje se izrađuje za deseto-godišnji period, a svake godine se inovira za slijedeću godinu koja nije obuhvaćena planom. Cilj plana je da informira

sadašnje i buduće korisnike o potrebama i postojećim projektima izgradnje novih proizvodnih kapaciteta. Istovremeno, ovaj plan koristi se i kao osnova za izradu *Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže za period od 10 godina*.

Uzimajući u obzir da se ovakvi planovi prvi put izrađuju u BiH, iskustva u toku pripreme Indikativnog plana razvoja proizvodnje za period od 2007. do 2016. godine bila su odlučujuća da se procesu izrade plana za period od 2008. do 2017. godine pristupi ranije i sa puno kvalitetnijim ulaznim podacima, kojim bi se plan, ne samo ažurirao, već i poboljšao i proširio za još jednu godinu.

Za veći kvalitet i upotrebljivost planova od presudnog je značaja znatno veće angažovanost svih učesnika u sektoru na njihovoj izradi a naročito osiguranje neophodnih podataka.

Imajući sve ovo u vidu, DERK je insistirao i na javnoj prezentaciji *Indikativnog plana razvoja proizvodnje za period od 2008. do 2017. godine*.

Kao nadgradnja i konkretizacija indikativnog plana donose se i *Dugoročni planovi razvoja prijenosne mreže za period od 10 godina*, na osnovu kojeg se dalje razrađuju godišnji planovi investicija Elektroprijenosa BiH. DERK je odobrio takav plan za 2007. godinu.

Pravila za dodjeljivanje prava za korištenje prekograničnih prijenosnih kapaciteta

Otvaranjem tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini pojavila se potreba za uređenjem i donošenjem pravila koja reguliraju dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta. Međunarodna trgovina (izvoz, uvoz i tranzit električne energije) zahtijeva poznavanje tačaka u kojima se obavljaju transakcije prekograničnih vodova putem kojih se one obavljaju. NOS BiH je izradio pravila za dodjelu prijenosnih prekograničnih kapaciteta na godišnjem, mjesečnom i dnevnom nivou kojim je precizirana procedura dodjele prekograničnih prijenosnih kapaciteta na koje pravo imaju samo subjekti sa licencom DERK-a da obavljaju međunarodnu trgovinu električnom energijom. Svojom odlukom broj: 04-28-337-9/06 od 13. decembra 2006. godine, DERK je odobrio slijedeća pravila:

- *Pravila za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta na godišnjem nivou u 2007. godini,*
- *Privremena pravila za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta na mjesečnom nivou u periodu 1.1.2007.-30.6.2007. godine.*

DERK je 28. juna 2007. godine produžio važenje privremenih pravila do donošenja novih, koja će biti zasnovana na tržišnim

principima (eksplicitne aukcije) i koje će biti u skladu sa propisima Evropske unije.

Standardna forma ugovora o balansiranju

Ugovorom o balansiranju definira se pripadnost pojedinog tržišnog učesnika balansno odgovornoj strani koja u svakom trenutku mora održati ravnotežu (balans) proizvodnje i potrošnje električne energije značajnu za pouzdan rad elektroenergetskog sistema. Ugovor precizira obaveze svakog pojedinog subjekta u okviru balansno odgovorne strane sa aspekta tehničkih i ekonomskih kriterija.

Za nesmetano obavljanje transakcija na tržištu električne energije DERK je odobrio standardnu formu ovog ugovora.

3.3 Postupci izdavanja licenci

U toku 2007. godine, u više provedenih postupaka, uglavnom zbog isticanja roka prethodno izdatih *privremenih* licenci obnovljene su, odnosno izdate *nove* licence sa dužim rokom trajanja, za slijedeće djelatnosti i subjekte:

- za aktivnosti nezavisnog operatora sistema
 - “Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini” Sarajevo (juni 2007.),
- za prijenos električne energije
 - “Elektroprijenos Bosne i Hercegovine” akcionarsko društvo Banja Luka (juni 2007.),
- za međunarodnu trgovinu
 - Javno preduzeće “Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosne” dioničko društvo Mostar (decembar 2007.),
 - Javno preduzeće Elektroprivreda Bosne i Hercegovine, dioničko društvo Sarajevo (decembar 2007),
 - Mješoviti holding “Elektroprivreda Republike Srpske” – Matično preduzeće, akcionarsko društvo Trebinje (decembar 2007.).

Osim navedenih, tokom godine vođeni su i postupci izdavanja *privremenih* licenci subjektima koji se prvi put pojavljuju na tržištu kao međunarodni trgovci električnom energijom (licence za međunarodnu trgovinu):

- “Ezpada” d.o.o. Čapljina (april 2007.),
- “Birač” a.d. Zvornik (decembar 2007.),

Entitetske regulatorne komisije (Regulatorna komisija za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske) su, svaka u svom domenu, usvojile potrebna podzakonska akta i licencirale djelatnosti za koje imaju jurisdikciju (proizvodnja, distribucija i snabdijevanje).

- “B.S.I.” d.o.o. Jajce – uvoz električne energije za vlastite potrebe (decembar 2007.).

Kao vlasnici privremene licence za djelatnost međunarodne trgovine električnom energijom, registrirani su i “Energy Financing Team” d.o.o. Trebinje (EFT), od juna 2006. godine i “Aluminij” d.d. Mostar, od novembra 2006. godine (uvoz električne energije za vlastite potrebe).

U toku je postupak na obradi zahtjeva za izdavanje privremene licence za međunarodnu trgovinu po zahtjevu “Rudnap” d.o.o. Banja Luka.

3.4 Praćenje aktivnosti licenciranih subjekata

Tokom godine DERK prati licencirane subjekte i usklađenost njihovog djelovanja sa uvjetima korištenja licenci, naročito za regulirane djelatnosti koje obavljaju NOS BiH i Elektroprijenos BiH. Praćenje aktivnosti vrši se analizom redovnih i vanrednih izvještaja koje podnose licencirani subjekti kao i putem posjeta vlasnicima licenci, sa ili bez najave. Vlasnici licenci podnose godišnje, polugodišnje, mjesečne i dnevne izvještaje o pojedinim aktivnostima, kako onim finansijske, tako i tehničke i organizacijske prirode. Također, dostupni su i izvještaji vlasnika licenci o vanrednim pogonskim događajima u sistemu.

Posjete stručnog osoblja DERK-a reguliranim subjektima omogućavaju da se ostvari neposredan uvid u njihove dokumente i aktivnosti. U ovakvim prilikama, osim praćenja usklađenosti aktivnosti sa licencnim uvjetima izvodi se i zahtjevnija analiza rada i finansijske pozicije subjekata sa stanovišta primjene odobrenih tarifa.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je na svojoj sjednici od 20. novembra 2007. godine razmatrala “*Izvještaj o obavljenom pregledu aktivnosti i dokumentacije Elektroprijenosa Bosne i Hercegovine, a.d. Banja Luka*”, koji je pripremio stručni tim DERK-a.

Izvještaj stručnog tima uočava evidentnu podijeljenost članova Uprave Elektroprijenosa BiH u izradi Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže za period 2007. – 2016. godine, ali i u brojnim drugim pitanjima. Zabrinutost ovakvim stanjem, Državna regulatorna komisija je izrazila u novembru 2007. godine entitetskim vladama – vlasnicima, odnosno članovima Skupštine akcionara/dioničara Elektroprijenosa BiH.

3.5 Postupci odobrenja tarifa za usluge prijenosa električne energije, rad NOS-a i pomoćne usluge

U toku 2007. godine DERK je u dva navrata odobravao tarife za usluge prijenosa električne energije, rad NOS-a i pomoćne usluge po zahtjevima reguliranih kompanija. Prvi puta tarife sa njihovom obaveznom primjenom od 1. maja 2007. godine, a drugi puta krajem ove godine kako bi se iste počele primjenjivati od 1. januara 2008. godine.

Oba puta su na posve transparentan način provedeni tarifni postupci u skladu sa pravilima DERK-a, a priliku da učestvuju u postupku, osim reguliranih kompanija Elektroprijenosa BiH i Nezavisnog operatora sistema u BiH, imali su i: JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, JP "Elektroprivreda HZHB" d.d. Mostar, MH "Elektroprivreda RS" – Matično preduzeće, a.d. Trebinje i "Aluminij" d.d. Mostar, kao zainteresirani umještači.

Odlukama DERK-a utvrđivane su tarife za usluge prijenosa električne energije (mrežarina), kako slijedi:

- Prosječna prijenosna mrežarina u iznosu od 0,931 feninga/kWh (od 1. maja 2007. godine), odnosno 0,870 feninga/kWh (od 1. januara 2008. godine) – za deklarirani izvoz a naplaćuje se vlasnicima licence za djelatnost međunarodne trgovine električnom energijom;
- Dio prijenosne mrežarine koji se odnosi na energiju u iznosu od 0,605 feninga/kWh (odnosno 0,566 feninga/kWh) – za kupce u BiH koji preuzimaju električnu energiju sa mreže prijenosa;
- Dio prijenosne mrežarine koji se odnosi na snagu u iznosu od 1,652 KM/kW (odnosno 1,454 KM/kW) – za kupce u BiH koji preuzimaju električnu energiju sa mreže prijenosa.

Dakle, posljednjim odlukama DERK-a, prijenosna mrežarina i dio prijenosne mrežarine, koji se odnosi na energiju, smanjeni su za 6,6%, dok je prijenosna mrežarina, koja se odnosi na snagu, smanjena za 12%.

Tarife za rad nezavisnog operatora sistema iznosile su 0,0346 feninga/kWh od 1. maja 2007. godine, odnosno 0,0399 feninga/kWh od 1. januara 2008. godine (15,3% više nego prethodne).

Što se tiče pomoćnih usluga, do 31. decembra 2007. godine bio je na snazi testni period (*dry run*) u kojem finansijski obračun nije bio efektivan, a od 1. januara 2008. godine *Odlukom o tarifama za pomoćne usluge* određene su tarife za sekundarnu i tercijarnu regulaciju kod proizvođača, ukupna tarifa za sekundarnu i tercijarnu regulaciju koju plaćaju kupci i tarifa za prekomjerno preuzetu reaktivnu energiju sa prijenosne mreže koju plaćaju kvalificirani kupci.

Dakle, u prvom ciklusu DERK je ukupnu tarifu za usluge prijenosne kompanije i operatora sistema smanjio za 5%, a u drugom ciklusu za daljnjih 5,8%.

Entitetske regulatorne komisije (Regulatorna komisija za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske) su u skladu sa jasnim regulatornim principima tokom 2007. godine provele postupke za utvrđivanje tarifa kako slijedi:

FERK za Elektroprivredu HZHB i Elektroprivredu BIH u aprilu, odnosno u decembru 2007. godine,

RERS za Elektroprivredu RS u decembru 2007. godine.

3.6 Tržište električne energije

U 2007. godini tržište električne energije u BiH pokazivalo je neke nove tendencije u odnosu na prethodnu godinu. Aluminij d.d. Mostar, čija potrošnja čini oko 20% ukupne potrošnje u Bosni i Hercegovini, je prvi od svih kupaca iskoristio pravo da kao kvalificirani kupac nabavi određeni dio energije na tržištu. U periodu od maja do decembra 2007. godine je nabavio 547,78 GWh na tržištu što je predstavljalo oko 45% njegovih potreba u istom periodu. Ostali kupci nisu koristili mogućnost da nabavljaju energiju na tržištu jer su veleprodajne cijene na tržištu jugoistočne Evrope zabilježile znatan rast u ovoj godini.

Iako se cijena energije na najvećoj evropskoj berzi u Leipzigu (*EEX – European Energy Exchange*) kretala od 50-55 €/MWh, cijene u jugoistočnoj Evropi su dostizale vrijednost između 75 i 80 €/MWh u prvom redu zbog nepovoljnih hidroloških prilika u 2007. godini i gašenja dva agregata u bugarskoj nuklearnoj elektrani Kozloduj, čime je osjetno smanjena ponuda na tržištu, kao i zbog zagušenja na prekograničnim vodovima na granicama prema Srbiji i između Njemačke i Austrije kao i Italije i Slovenije, zagušenja na unutrašnjoj mreži u Rumuniji itd.

Ako se posmatra širi kontekst kretanja cijena na tržištu onda se mora spomenuti da u zadnje dvije decenije gotovo da i nije bilo izgradnje novih proizvodnih kapaciteta u jugoistočnoj Evropi, izuzev u Grčkoj gdje je izraziti deficit ublažavan ubrzanom izgradnjom gasnih elektrana. Zastoj u izgradnji novih proizvodnih kapaciteta uzrokovan je nizom faktora od kojih su najvažnija prostorna i ekološka ograničenja, ali se ovi problemi u regiji javljaju i kada je u pitanju izgradnja prijenosnih kapaciteta.

Tokom 2007. godine međunarodna trgovina (izvoz i uvoz) električne energije u Bosni i Hercegovini bilježi pad u odnosu na prethodnu godinu, što je najviše uvjetovano niskim dotocima i smanjenjem proizvodnje iz hidroelektrana za gotovo 1800 GWh u odnosu na prethodnu godinu². Obim međunarodne trgovine u 2007. godini, koju su ostvarili licencirani subjekti, prikazuju podaci u narednoj tabeli:

(MWh)

licencirani subjekat	2006		2007	
	izvoz	uvoz	izvoz	uvoz
EP BiH	1 143 973	1 440	1 321 022	600
ERS	1 838 594	71 618	965 714	129 254
EP HZHB	301 680	995 457	316 681	1 195 988
Aluminij				547 780
EZPADA			5 582	121 956
Ukupno	3 284 247	1 068 515	2 608 999	1 995 578

² Osnovni elektroenergetski pokazatelji dati su u prilogu A.2

*g. Milorad Živković,
predsjedavajući
Predstavničkog doma PS
BiH: “Bosna i Hercegovina
u oblasti energije gradi
strategiju koja je
kompatibilna globalnim
procesima u svijetu, a
posebno u Evropi, vodeći
računa o svojim interesima i
mogućnostima.”*

*g. Slobodan Puhac,
ministar vanjske trgovine i
ekonomskih odnosa BiH:
“Naša zajednička potreba je
da stvorimo stabilan
regulatorni i tržišni okvir
koji će privući investitore u
energetski sektor radi
osiguravanja stabilnog
snadbijevanja energijom,
koja je od ključnog značaja
za naš ekonomski razvoj i
stabilnost ali i naša šansa.”*

*(sa Konferencije o tržištu
električne energije u BiH,
Neum, 13. i 14.9.2007.)*

Ako se posmatra obim trgovine u 2007. godini na granicama prema pojedinim zemljama situacija je slijedeća:

(MWh)

zemlja	izvoz	uvoz
Crna Gora	861 533	27 418
Hrvatska	1 169 399	1 622 808
Srbija	578 067	345 352
Ukupno	2 608 999	1 995 578

Podsjećamo da su od 1. januara 2007. godine krajnji kupci sa godišnjom potrošnjom električne energije većom od 10 GWh stekli mogućnost dobijanja statusa kvalificiranog kupca (stepen otvorenosti tržišta iznosi 33%). Prema utvrđenoj dinamici otvaranja tržišta ovu mogućnost imat će:

- od 1. januara 2008. godine svi kupci, osim kupaca iz kategorije domaćinstva, (tržište otvoreno 57,5%),
- svi kupci od 1. januara 2015. godine.

U skladu sa odgovarajućim dokumentima entitetskih regulatornih komisija prijelazni period otvaranja tržišta u toku kojeg svi kupci imaju pravo na izbor načina snabdijevanja (kao tarifni ili kvalificirani), potrajat će do 1. januara 2012. godine.

Jedinstvu tržišta će bitno doprinijeti međusobna ujednačenost i kompatibilnost uvjeta i kriterija koje nadležne regulatorne komisije budu primjenjivale kao obavezujuće u procesu liberalizacije tržišta. DERK će stoga kontinuirano pratiti ovaj proces i analizirati sve njegove efekte.

“Uzimajući u obzir činjenicu da će Bosna i Hercegovina morati usklađivati cijene električne energije sa zemljama u regionu, predlaže se Vijeću ministara BiH, Vladi Federacije BiH i Vladi Republike Srpske da, u saradnji s Državnom regulatornom komisijom za električnu energiju, Regulatornom komisijom za električnu energiju Federacije BiH i Regulatornom komisijom za energetiku Republike Srpske, sačini program zaštite socijalno ugroženih kategorija stanovništva, s ciljem njihove zaštite.”

(iz Zaključka Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH sa 5. sjednice od 15. marta 2007. godine)

3.7 Zaštita kupaca

Zaštita kupaca je značajno pitanje politike regulacije u svim državama u kojima su u toku procesi deregulacije i liberalizacije energetskog sektora. U tu svrhu regulatornim tijelima sve se više povjerava obaveza da na otvorenom elektroenergetskom tržištu razmatraju i ostvaruju osnovne ciljeve zaštite kupaca, zaštite elektroenergetskih subjekata i okoliša putem transparentnog i nepristrasnog načina rješavanja pitanja iz oblasti regulacije.

Kako je navedeno i u prethodnom poglavlju, posljednjih nekoliko godina cijene električne energije u Evropi bilježe stalni porast koji je uzrokovan debalansom ponude i potražnje na tržištu. Procjene su da će se trend rasta cijena nastaviti i u narednom periodu. *Prilog B* sadržava uporedne podatke o cijenama električne energije za domaćinstva i industriju u Evropi, prema metodologiji Eurostata, u karakterističnim danima (1. jula 2006. godine i 1. januara 2007. godine).

Subvencioniranje najugroženijih potrošača energenata postaje općeprihvaćena praksa, pa je za očekivati da tako bude i u BiH.

Eurostat 80/2007: “Cijene električne energije u EU-27 povećale su se za 9% i za domaćinstva i za industrijske kupce* između januara 2006. i januara 2007.”*

Eurostat 18/2006: “Cijene električne energije u Evropskoj uniji u julu 2006. su u odnosu na juli 2005. više za 7% za domaćinstva, odnosno 15% za industrijske kupce*.”*

** U metodologiji Eurostata definirano je više tipičnih kupaca, a uporedni podaci se uobičajeno daju za domaćinstvo kategorije Dc, koje karakterizira godišnja potrošnja 3500 kWh, od čega 1300 kWh noću, i industrijskog kupca Ie kojeg karakterizira godišnja potrošnja 2 GWh i maksimalna snaga 500 kW.*

Osnovni problemi pri tome su u identificiranju korisnika subvencije, definiranju nivoa subvencioniranja, izvora sredstava i načinu primjene. Izostanak inicijative i koordinacije je najveći nedostatak dosadašnjih aktivnosti na pružanju pomoći najugroženijim kategorijama kupaca električne energije i drugih energenata. Logičnim se nameće da glavni inicijatori ovakvih aktivnosti budu ministarstva nadležna za socijalnu zaštitu, uz podršku drugih nadležnih tijela, uključujući regulatorne komisije.

U svim aktivnostima, koje su usmjerene ka zaštiti socijalno ugroženih kupaca električne energije, DERK će aktivno saradivati i davati adekvatan doprinos, u granicama ovlaštenja koja su mu zakonom povjerena.

DERK je i tokom 2007. godine djelovao u pravcu zaštite kupaca električne energije a posebno socijalno ugroženih kategorija stanovništva, aktivno se uključujući u sve inicijative institucija na državnom nivou i pripremu Modula 7 Studije energetskog sektora u BiH (*Podrška socijalno ugroženim potrošačima električne energije*), te prateći i participirajući u regionalnim aktivnostima među kojima se izdvaja priprema *Smjernica o najboljim praksama u zaštiti ugroženih kupaca u domaćinstvima* i potpisivanje *Memoranduma o razumijevanju o socijalnim pitanjima u kontekstu Energetske zajednice* (vidjeti poglavlje 4.1).

3.8 Ostalo

Studija energetskog sektora u BiH

Aktivnosti na izradi *Studije energetskog sektora u BiH* otpočele su u novembru 2006. godine. Na osnovu istorijskih i empirijskih pokazatelja počev od 1990. godine i naučnih saznanja, ova studija će biti dobra podloga za projekciju energetskog bilansa do 2020. godine. Studija će sadržavati i analizu svih energetskih podsektora, sa procjenom potrebnih investicija. Od Studije se očekuje da definiše i preporuke za efikasno bosansko-hercegovačko uključivanje u energetski sektor EU.

Prema Projektom zadatku za izradu Studije i Projektom zadatku za TASED (Jačanje odsjeka energetike u Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH) projekat Energetska strategija BiH treba da se radi na osnovu Studije energetskog sektora BiH. Također, u skladu sa oktobarskim dogovorom državnog i entitetskih ministara odgovornih za energetiku, na osnovu Studije radit će se i entitetske strategije za energetiku.

Nakon što u januaru 2008. godine bude obavljena dostava nacrta završnog izvještaja, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, koje je koordinator aktivnosti vezanih za Studiju,

“Potrebno je što prije završiti izradu Studije energetskog sektora u BiH, te se sugerira Vijeću ministara BiH, Vladi Federacije BiH i Vladi Republike Srpske da, na osnovu Studije, izrade strategiju razvoja energetskog sektora, kao razvojne šanse Bosne i Hercegovine.”

(iz Zaključka Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH sa 5. sjednice od 15. marta 2007. godine)

planira održavanje tri dvodnevna seminara po tematskim cjelinama kako slijedi:

- prirodni gas, centralno grijanje, nafta i pitanja koja se odnose na program investicija u ovim sektorima (Sarajevo),
- električna energija, ugalj, obnovljivi izvori i pitanja koja se odnose na program investicija (Banja Luka),
- energetska sigurnost, okolišna održivost i implikacije na program investicija (Mostar).

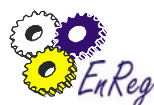
Završetak aktivnosti vezanih za Studiju očekuje se u prvom kvartalu 2008. godine.

Projekat USAID-a: Asistencija regulativi i reformi energetskog sektora (Regulatory and Energy Assistance Project – REAP)

Ključne oblasti podrške u okviru ovog projekta koji traje od 2007. do 2011. godine su: (i) kontinuirana podrška Nezavisnom operatoru sistema u BiH, uključujući daljnji razvoj mrežnih i tržišnih pravila kako se BiH tržište bude integriralo u regionalno i interno tržište EU u skladu sa obavezama iz Ugovora o uspostavi Energetske zajednice, (ii) Praćenje i asistencija u provođenju akcionih planova, i (iii) Daljna podrška unifikaciji propisa, uključujući i završetak svih aktivnosti koje se odnose na izradu novog zakona o gasu i potrebne izmjene državnog i entitetskih zakona o električnoj energiji.

Projekat Evropske komisije: Tehnička pomoć regulatornom sistemu sektora energetike BiH (Technical Assistance to the Energy Regulation System of BIH – EnReg)

EnReg projekat ima za cilj jačanje institucionalnog i stručnog kapaciteta tri regulatorne komisije, efikasniji rad postojećeg regulatornog sistema i pomoć u ispunjavanju obaveza BiH iz Ugovora o uspostavi Energetske zajednice.

Kvalitet snabdijevanja, problematika priključaka, nadzor i otvaranje tržišta, kao i razmatranje podsticajne regulacije su ključne oblasti ovog projekta. Također, projekat predviđa pomoć Komisijama u uspostavi regulatornog sistema za sektor gasa, adekvatnog tretiranja električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora, kao i unapređivanje rada osoblja na računovodstvenim i finansijskim regulativnim pitanjima.

4. MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI

4.1 Energetska zajednica

Ugovor o uspostavi Energetske zajednice, koji je potpisan 25. oktobra 2005. godine i stupio na snagu 1. jula 2006. godine, omogućava kreiranje najvećeg internog tržišta za električnu energiju i gas na svijetu, u kojem efektivno učestvuju 34 strane: 27 zemalja članica Evropske unije i Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Srbija, Crna Gora, Albanija, Makedonija i UNMIK – Kosovo.

Osnovni ciljevi Ugovora su kreiranje stabilnog i jedinstvenog regulatornog okvira i tržišnog prostora koji obezbjeđuje pouzdano snabdijevanje energentima i može privući investicije u sektore električne energije i prirodnog gasa. Pored toga to je razvoj alternativnih pravaca snabdijevanja gasom i poboljšanje stanja u životnoj sredini, uz primjenu energetske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora.

Zaključivanjem ovog Ugovora, ugovorne strane iz regiona se obavezuju da između sebe uspostave zajedničko tržište električne energije i gasa koje će funkcionirati po standardima tržišta energije EU sa kojim će se integrirati. To se postiže postepenim preuzimanjem dijelova tzv. *acquis communautaire*-a (pravnog naslijeđa) EU, koji se odnose na energiju, zaštitu okoliša i konkurenciju. Radi se o implementaciji odgovarajućih direktiva i propisa EU za oblasti energije i zaštite okoliša.

Učešćem u ovom procesu Bosna i Hercegovina potvrđuje svoju opredjeljenost za reformu energetskeg sektora, liberalizaciju tržišta energije i usklađivanje svoje politike sa članicama EU.

Važno je napomenuti da je u toku postupak pridruživanja Energetskoj zajednici slijedećih država: Gruzije, Moldavije, Norveške, Turske i Ukrajine, koje u vrijeme pripreme ovog izvještaja imaju status posmatrača.

U skladu sa izraženim interesom, u radu tijela Energetske zajednice učestvuju Austrija, Bugarska, Češka, Francuska, Grčka, Italija, Kipar, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Rumunija, Slovačka, Slovenija i Ujedinjeno Kraljevstvo. Ovih 14 tzv. zemalja učesnica iz Evropske unije direktno učestvuju u radu tijela Energetske zajednice, a njihove pozicije prilikom glasanja izražava Evropska komisija.

U cilju osiguranja adekvatnog vođenja procesa uspostave i funkcioniranja Energetske zajednice, Ugovorom se uspostavljaju Ministarsko vijeće, Stalna grupa na visokom nivou, Regulatorni odbor, Forum za električnu energiju (Atinski forum), Forum za gas (Mariborski forum) i Sekretarijat.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je Odluku o ratificiranju Ugovora o uspostavi Energetske zajednice donijelo 27. jula 2006. godine ("Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori", broj 9/06).

Acquis communautaire (pravno naslijeđe EU) koji se preuzima Ugovorom

Acquis o energiji

- Direktiva 2003/54/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. juna 2003. o zajedničkim pravilima unutarnjeg tržišta električne energije,
- Direktiva 2003/55/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. juna 2003. o zajedničkim pravilima unutarnjeg tržišta prirodnog gasa,
- Propis 1228/2003/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. juna 2003. o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije.

Rok za implementaciju ovih direktiva je 1. jula 2007., uz osiguranje da status kvalificiranog kupca najkasnije do 1. januara 2008. imaju svi kupci osim domaćinstava, a od 1. januara 2015. svi kupci.

Odlukom Ministarskog vijeća Energetske zajednice od 18. decembra 2007. godine acquis o energiji (čl. 10 i 11 Ugovora) je proširen slijedećim

- Direktiva 2005/89/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 18. januara 2006. godine o mjerama za sigurnost snabdijevanja električnom energijom i ulaganje u infrastrukturu; implementacija – 31. decembra 2009.
- Direktiva 2004/67/EC Vijeća Evropske unije od 26. aprila 2004. godine o mjerama za sigurnost snabdijevanja prirodnim gasom; implementacija – 31. decembra 2009.
- Propis 1775/2005/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 28. septembra 2005. godina o uvjetima pristupa mreži prijenosa prirodnog gasa; implementacija – 31. decembra 2008.

Acquis o životnoj sredini

- Direktiva Vijeća Evropske zajednice 85/337/EEC od 27. juna 1985. o ocjeni utjecaja javnih i privatnih projekata na okoliš, sa amandmanima od 3. marta 1997. (Direktiva 97/11/EC) i Direktivom 2003/35/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. maja 2003.; implementacija – 1. jula 2006.
- Direktiva 2005/33 Evropskog parlamenta i Vijeća od 6. jula 2005. kojom se dopunjava Direktiva 1999/32 od 26. aprila 1999. u vezi sa smanjenjem sadržaja sumpora u nekim tečnim gorivima; implementacija do 31. decembra 2011.
- Direktiva 2001/80/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 23. oktobra 2001. o ograničenju emisije zagađivača vazduha iz velikih termoelektrana (≥ 50 MW); implementacija do 31. decembra 2017.
- Član 4(2) Direktive Vijeća Evropske zajednice 79/409/EEC od 2. aprila 1979 o zaštiti ptica; implementacija – 1. jula 2006.
- Nastojanje za pristup Kyoto protokolu i provođenje Direktive 96/61/EC od 24.09.1996. o prevenciji i kontroli zagađenja.

Acquis o konkurenciji

Nisu dozvoljene i bit će procjenjivane u skladu sa čl. 81, 82 i 87 Ugovora o uspostavi Evropske zajednice slijedeće aktivnosti:

- Sprječavanje, ograničavanje ili poremećaj konkurencije,
- Zloupotreba dominantne pozicije,
- Pružanje javne pomoći koja uzrokuje ili prijeti poremećajem konkurencije.

Posebno, prema javnim preduzećima i preduzećima kojima su data posebna prava, u roku od 6 mjeseci od stupanja na snagu Ugovora poštivat će se odredbe Ugovora o uspostavi Evropske zajednice, posebno člana 86.

Acquis o obnovljivim energetske resursima

- Direktiva 2001/77/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 27. septembra 2001. o promociji električne energije proizvedene korištenjem obnovljivih izvora na unutarnjem tržištu,
- Direktiva 2003/30/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 8. maja 2003. o promociji korištenja bio-goriva ili drugih obnovljivih goriva u transportu.

Članice Energetske zajednice će do 1. jula 2007. pripremiti plan za implementaciju *acquis*-a o obnovljivim energetske resursima.

Ministarsko vijeće, kao najviše tijelo Energetske zajednice osigurava postizanje ciljeva utvrđenih Ugovorom o uspostavi Energetske zajednice. Ministarsko vijeće čine po jedan predstavnik svake Ugovorne strane i dva predstavnika Evropske unije.

Na sastanku održanom u decembru 2007. godine, Ministarsko vijeće istaklo je da implementacija *acquis-a* (pravnog naslijeđa EU) koje se preuzima Ugovorom predstavlja prioritet u radu Energetske zajednice. U tom pogledu istaknut je značajan progres u prethodnom periodu, ali i potreba ubrzanja implementacije potrebnih mjera radi ispunjavanja preostalih obaveza, u skladu sa Mapama puta pojedinih zemalja za reformu energetskog tržišta³.

U programu rada Ministarskog vijeća za naredne dvije godine posebno se izdvaja daljnji razvoj socijalne dimenzije, nakon što je 18. oktobra 2007. u Beču održana prva Konferencija o socijalnom aspektu Energetske zajednice i potpisan *Memorandum o razumijevanju o socijalnim pitanjima u kontekstu Energetske zajednice*.

Racionalno i pouzdano snabdijevanje električnom energijom i gasom je osnov modernog ekonomskog i socijalnog života. Uspostavljanje jedinstvenog energetskog tržišta, krajnjeg cilja procesa Energetske zajednice, će generalno poboljšati radne uvjete i životni standard. Kao rezultat procesa liberalizacije i deregulacije, pravni i institucionalni okvir, politika tarifa i određivanja cijena prolaze kroz značajne promjene. Ukoliko se ne preduzmu prateće mjere, proces reforme može imati štetne posljedice za svakodnevni život.

Rasprave o socijalnoj dimenziji od početka prate proces uspostave Energetske zajednice. Ugovor o uspostavi Energetske zajednice se, između ostalog, fokusira na implementaciju energetskih direktiva 2003/54 i 2003/55. Prema članu 3. dviju direktiva, strane iz Ugovora moraju zaštititi krajnje kupce a *“naročito osigurati da postoje mjere zaštite ugroženih kupaca”*.

³ Detaljna Mapa puta za Bosnu i Hercegovinu radi ispunjavanja svih preostalih obaveza do 1. jula 2008. godine bit će urađena početkom 2008. godine. Za razliku od sektora električne energije koji je u značajnoj mjeri usaglašen sa pravnim naslijeđem EU, gasni sektor u Bosni i Hercegovini tek ulazi u proces reforme.

Konferencija o socijalnim pitanjima je okupila visoke zvaničnike koji se bave energetsom i socijalnom politikom, predstavnike sindikata, kompanija za energiju i gas i druge aktere iz zemalja strana u Ugovoru i posmatrača.

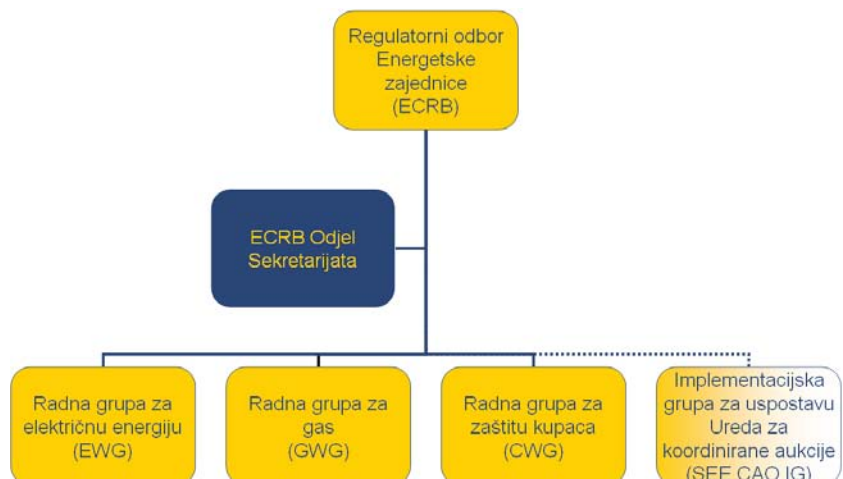
Uviđajući hitnu potrebu za stalnom platformom za dijalog, predloženo je da se ubuduće Konferencija o socijalnim pitanjima organizira na godišnjoj osnovi. U ovom smislu Ministarsko vijeće je izrazilo podršku uspostavi Socijalnog foruma kao posebnog godišnjeg događaja.

Rad Državne regulatorne komisije za električnu energiju, iz domena Energetske zajednice, odvijao se uz neophodnu saradnju sa Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, zatim kroz podršku i doprinos realizaciji različitih projekata u funkciji uspostave Energetske zajednice i posebno kroz proaktivan odnos u istraživanjima koje su planirale i provodile različite grupe šireg tematskog spektra, a koje okupljaju energetske regulatore iz regije i Evropske unije.

Regulatorni odbor Energetske zajednice (ECRB), sa sjedištem u Atini, čine predstavnici državnih regulatornih tijela zemalja regiona, a Evropsku uniju predstavlja Evropska komisija, uz pomoć po jednog regulatora iz zemalja učesnica iz EU, te jednog predstavnika Evropske grupe regulatora električne energije i gasa (ERGEG). ECRB razmatra pitanja regulatorne saradnje i može prerasti u tijelo koje donosi regionalne regulatorne odluke i služi kao institucija za rješavanje sporova. Regulatorni odbor ima glavnu ulogu u radu proširenog tržišta. Prema mišljenju Evropske komisije ovo nad-nacionalno regulatorno tijelo može postati model za druge dijelove svijeta.

Formalna uspostava Regulatornog odbora Energetske zajednice, u kojem Bosnu i Hercegovinu predstavlja Državna regulatorna komisija za električnu energiju, izvršena je 11. decembra 2006. godine u Atini. Tokom 2007. godine, Regulatorni odbor održao je tri sastanka.

Iz strukture Regulatornog odbora, koja je data na prethodnoj slici, evidentno je da dio svojih aktivnosti ECRB organizira kroz rad više radnih grupa, uz podršku odgovarajućeg odjela Sekretarijata Energetske zajednice. Državna regulatorna komisija za električnu energiju kontinuirano učestvuje u radu Regulatornog odbora i radnih grupa, a Radnom grupom za zaštitu kupaca predsjedava predstavnik DERK-a.

Radna grupa za električnu energiju (EWG) je tokom 2007. godine bila fokusirana na praćenje i integraciju ITC mehanizama zemalja Evropske unije i zemalja jugoistočne Evrope (vidjeti poglavlje 4.7), monitoring mehanizma upravljanja zagušenjem – simulacija koordinisanih aukcija zasnovanih na stvarnim tokovima, uspostavu regionalnog balansnog mehanizma sa osvrtom na harmonizaciju nacionalnih pravnih okvira, pitanja dizajna regionalnog tržišta uz uvažavanje razvoja nacionalnih tržišta električne energije, mehanizme podrške proizvodnim kapacitetima, prijedloge za harmonizaciju tržišnih pravila i otvaranje veleprodajnog tržišta, regionalno planiranje razvoja prijenosnih mreža i kreiranje mehanizma za nadzor tržišta.

EWG priprema pregled regulatornog okruženja, identificira pravne i finansijske prepreke i predlaže rješenja na regionalnom i nacionalnom nivou za implementaciju i funkcioniranje novih mehanizama u okviru regionalnog tržišta jugoistočne Evrope. Domen djelovanja radne grupe zahtijeva širok spektar znanja uključujući tehnička, pravna i finansijska pitanja.

Radna grupa za gas (GWG) je tokom 2007. godine pripremila Studiju o tržištu gasa i regulatornim praksama u regiji, radila na pripremi nacrtu smjernica o novoj gasnoj infrastrukturi i investicijama i doprinijela izradi sveobuhvatne Studije o gasifikaciji jugoistočne Evrope, koju su finansirali Svjetska banka i KfW Razvojna banka (u ime Vlade Njemačke).

Podsjećamo da je tržište gasa u jugoistočnoj Evropi manje razvijeno od tržišta električne energije. Svega nekoliko zemalja ima razvijeno tržište, dok se u ostalim gas koristi u ograničenom opsegu ili nikako. Trenutno postoji veliki broj projekata koji za cilj imaju razviti tržište gasa u regiji.

1. Forum za gas (Mariborski forum) koji je održan u novembru 2007. godine pozdravio je dosadašnje rezultate Grupe i dao podršku u njenom daljnjem radu.

U narednom periodu GWG, između ostalog, planira pripremu nediskriminatorskih i transparentnih metodologija za izradu tarifa, alokaciju kapaciteta i procedure za upravljenje zagušenjima, pravila o pristupu, nastavak aktivnosti na pripremi

zajedničkih regulatornih smjernica o novoj gasnoj infrastrukturi, i razraditi prijedloge za uzajamno priznavanje licenci.

Radna grupa za zaštitu kupaca (CWG) je u 2007. godini kao ključnu aktivnost prepoznala izradu *Smjernica o najboljim praksama u zaštiti ugroženih kupaca u domaćinstvima*. U cilju njihovog predstavljanja Ministarskom vijeću, ECRB je dostavio Smjernice Stalnoj grupi na visokom novou, koja ih je prihvatila kao koristan referentni materijal.

Izradi smjernica prethodila je obimna regionalna analiza stanja tržišta u tranziciji (električna energija, gas i grijanje), kao i različitih aspekata zaštite interesa kupaca i pomoći socijalno ugroženim kategorijama stanovništva.

Kao optimalno, smjernice izlažu rješenje koje nije bazirano na tarifi uvažavajući da se na taj način ne deformira tržište, ali pretpostavljajući funkcioniranje sistema socijalne zaštite. Opciono, za kraći prijelazni period, smjernice obrađuju rješenja zasnovana na uvođenju posebne regulirane tarife za identificiranu grupu kupaca.

Radna grupa za zaštitu kupaca nastavit će svoj rad u 2008. godini u cilju primjene Smjernica, uz analizu kvaliteta snabdijevanja, tarifnih metodologija i transparentnosti cijena, vodeći računa o pitanjima energetske efikasnosti iz regulatornog domena.

Implementacijska grupa za uspostavu Ureda za koordinisane aukcije u jugoistočnoj Evropi (SEE CAO IG) sastoji se od predstavnika regulatornih tijela i operatora prijenosnih sistema, uz vodeću ulogu regulatora. Ovakav sastav uvažava činjenicu da je za tretiranje problematike koordinisanih aukcija neophodna kontinuirana i tijesna saradnja između operatora sistema i regulatora u regionu.

Tokom 2006. i 2007. godine provedene su mjesečne simulacije jedinstvenog *mehanizma koordinisanih eksplicitnih aukcija* kapaciteta u jugoistočnoj Evropi sa ciljem prevladavanja problema zagušenja na interkonektorima. Priključenje trgovaca električnom energijom tokom probnog rada ovog mehanizma u 2007. godini je znatno poboljšalo aukcije i testne rezultate učinilo relevantnijim.

Uspostavljanje Ureda za koordinisane aukcije ima veliki značaj za otvaranje daljnjih mogućnosti u međunarodnoj trgovini, obzirom da sadašnji način dodjele postaje limitirajući faktor za daljnji razvoj tržišta. Prema akcionom planu uspostava Ureda očekuje se do februara 2009. godine, do kada je neophodno riješiti više otvorenih pitanja, uključujući način raspodjele prihoda i pravovremeno definiranje zemalja učesnica i granica regije koje će Ured pokrivati.

4.2 ERRA

Ciljevi ERRA-e su poboljšanje reguliranja energetske djelatnosti u zemljama članicama, podsticanje razvoja nezavisnih i stabilnih regulatora, poboljšanje saradnje između regulatora, razmjena informacija, istraživačkog rada i iskustva između članova, bolji pristup informacijama o svjetskom iskustvu u reguliranju energetske djelatnosti.

Regionalna asocijacija energetskih regulatora (*Energy Regulators Regional Association – ERRA*) je organizacija nezavisnih regulatornih tijela za energiju centralne i istočne Evrope i novih nezavisnih država u regiji. ERRA ima 23 punopravna člana i 3 pridružena člana iz regije, od kojih su svi uspostavljeni na državnom nivou. U radu ERRA-e djeluju i 3 dodatna pridružena člana van regije, od kojih se ističe Nacionalna asocijacija regulatornih komisija SAD (*National Association of Regulatory Utility Commissioners*).

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je punopravni član ERRA-e od 19. maja 2004. godine, od kada aktivno učestvuje u radu Generalne Skupštine, Investicijske konferencije i u radu stalnih komiteta i radnih grupa, od kojih se posebno izdvajaju Stalni komitet za licence i konkurenciju, Stalni komitet za tarife i cijene, Radna grupa za pravnu regulativu i Radna grupa za približavanje Evropskoj uniji.

Kao najvažnije teme koje su obrađivane u 2007. godini izdvajaju se pojednostavljenje licenciranja za djelatnost veletrgovine, analiza mogućnosti za međusobno priznavanje licenci, međunarodna saradnja regulatora u projektima izgradnje prekograničnih prijenosnih kapaciteta i određivanje naknade za priključak na distributivne i prijenosne mreže.

Pored aktivnog rada u tijelima ERRA-e, pružanjem relevantnih informacija o energetskom sektoru Bosne i Hercegovine, posebno o regulatornoj praksi, Državna regulatorna komisija za električnu energiju ispunjava svoju ulogu, koju je stekla članstvom u ERRA-i.

4.3 CEER

Vijeće evropskih energetske regulatora (*Council of European Energy Regulators – CEER*) uspostavljeno je u martu 2000. godine, kada je deset nacionalnih regulatornih tijela EU potpisalo Memorandum o razumijevanju o uspostavi CEER-a. Danas članstvo CEER-a čini 29 nacionalnih regulatora (27 iz Evropske unije i dva iz Evropskog ekonomskog prostora – Island i Norveška).

Strateški cilj CEER-a je kreiranje jedinstvenog konkurentnog, efikasnog i održivog tržišta električne energije i gasa u Evropi, pri čemu uzajamna saradnja regulatornih tijela i saradnja sa institucijama EU predstavlja osnovni način djelovanja. Pored koordinisanog djelovanja sa ERGEG-om, CEER saraduje sa sličnim asocijacijama u Americi (NARUC) i centralnoj i istočnoj Evropi (ERRA). CEER ima značajnu ulogu i u razvoju efikasnog i konkurentnog tržišta električne energije i gasa u jugoistočnoj Evropi.

4.4 ERGEG

Članstvo u Evropskoj grupi regulatora električne energije i gasa (*European Energy Regulators Group for Electricity and Gas – ERGEG*) otvoreno je za regulatore iz država EU, a status posmatrača stiču regulatorna tijela iz država članica Evropskog ekonomskog prostora.

ERGEG pomaže u konzistentnoj primjeni relevantnih evropskih direktiva i pravila o prekograničnoj trgovini i omogućava transparentnu platformu za međusobnu saradnju nacionalnih energetske regulatora, kao i saradnju regulatornih tijela sa Evropskom komisijom.

Rad ERGEG-a, tijela koje je odlukom Evropske komisije formirano krajem 2003. godine, otvoren je za sve učesnike na tržištu, sa posebnim naglaskom na krajnje kupce.

4.5 Međunarodna mreža energetske regulatora - IERN

Međunarodna mreža energetske regulatora (*International Energy Regulation Network – IERN*) je internet platforma čiji je cilj omogućiti razmjenu informacija o reguliranju tržišta električne energije i prirodnog gasa, kako za dobrobit regulatornih tijela, tako i drugih zainteresiranih korisnika. Kroz IERN, regulatori i drugi akteri na energetskom tržištu razmjenjuju informacije o sebi, sektorima u koje su uključeni i načinu na koji se ovi sektori reguliraju.

IERN je mjesto gdje regulatori mogu razmijeniti informacije o mogućnostima stručnog usavršavanja, konferencijama i *on-line* resursima za reguliranje energije. Dugoročno, IERN-ov cilj je da postane ne samo subjekt za omogućavanje razmjene postojećih informacija, već i kreator internih radnih dokumenata zasnovanih na najboljoj praksi.

Da bi se garantirao kvalitet podataka koji se mogu naći na internet stranici, glavna regionalna udruženja regulatora širom svijeta, pojedinačni regulatori energije i neke međunarodne institucije pružaju podršku IERN-u. DERK je direktno učestvovao u kreiranju ove Mreže, te su podaci o energetske sektoru i regulatornoj praksi BiH učinjeni dostupnim i na ovaj način.

4.6 MEDREG

Meditranska radna grupa za reguliranje električne energije i prirodnog gasa – MEDREG je radna grupa uspostavljena u Rimu maja 2006. godine. MEDREG ima podršku Evropske komisije, te italijanskog regulatornog tijela i ministarstva nadležnog za energiju, a okuplja 23 regulatorna tijela iz: Albanije, Alžira, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Egipta, Francuske, Grčke, Hrvatske, Italije, Izraela, Jordana, Kipra, Libanona, Libije, Malte, Maroka, Palestine, Portugala, Slovenije, Sirije, Španije, Tunisa i Turske.

Glavni cilj MEDREG-a je promocija stabilnog usklađenog regulatornog okvira na energetske tržištu EU i Mediterana, osiguravajući maksimalne koristi za potrošače energije u obje regije.

Osim toga, MEDREG omogućava saradnju, razmjenu informacija i pomoć između članova dajući okvir za diskusiju.

15. novembra 2007. ovlaštenu predstavnik DERK-a je zajedno sa predstavnicima regulatora Mediterana potpisao utemeljivački akt MEDREG-a u Rimu, što predstavlja početak operativnog rada Asocijacije. MEDREG će blisko saradivati sa Rimskom evro-mediteranskom energetske platformom (REMEP), unapređujući konsolidaciju trajnog institucionalnog odnosa između dvije asocijacije uz pozitivan utjecaj na tržišta električne energije i gasa na tom području.

4.7 Mehanizam kompenzacije između operatora prijenosnog sistema (ITC mehanizam)

- ETSO članovi
- ETSO pridruženi članovi
- TSO-i iz jugoistočne Evrope koji saraduju sa ETSO

Mehanizam kompenzacije između operatora prijenosnog sistema (ITC mehanizam – *Inter TSO Compensation*) primjenjuje se od 2002. godine u zapadnoj Evropi, a u jugoistočnoj Evropi od 2004. godine, uz ranije korišteni naziv CBT mehanizam (Mehanizam prekogranične trgovine). ITC mehanizam predstavlja način nadoknade troškova na nacionalnoj prijenosnoj mreži nastalih zbog tokova električne energije usljed prekogranične trgovine. Na ovaj način kreira se važna platforma za omogućavanje trgovine električnom energijom u regionu jugoistočne Evrope, kao i između regiona i Evropske unije.

U nadležnosti regulatora je odobrenje primjene samog mehanizma, što prije svega uključuje primjenu Propisa EC 1228/2003 Evropskog parlamenta i Savjeta od 26. juna 2003. godine o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije.

Do kraja maja 2007. godine, organizacija operatora prijenosnog sistema zemalja jugoistočne Evrope (SETSO), u kojoj Bosnu i Hercegovinu predstavlja “Nezavisni operator sistema u BiH”, je primjenjivala ITC mehanizam za zemlje iz regiona jugoistočne Evrope. U junu 2007. godine, ostvareno je planirano ujedinjenje ITC mehanizama SETSO i ETSO zemalja, odnosno ITC fondova i po prvi put se u jedinstvenom ITC mehanizmu našlo 29 evropskih zemalja. “Nezavisni operator sistema u BiH”, kao predstavnik Bosne i Hercegovine, je pridruženi član Organizacije operatora prijenosnog sistema Evrope (ETSO) od novembra 2006. godine.

Zbog svoje prirodne pozicije tranzitne zemlje u regiji i Evropi, te stepena izgrađenosti prijenosne mreže, Bosna i Hercegovina, po osnovu primjene ITC mehanizma redovno ostvaruje prihod. U prvih pet mjeseci 2007. godine kroz SETSO mehanizam oprihodovano je 356.533 eura, a nakon ujedinjenja ITC mehanizma u Evropi, samo u junu 2007. godine ostvaren je prihod od 1.112.326 eura. U očekivanju nastavka ovog trenda, NOS BIH procjenjuje ukupan prihod Bosne i Hercegovine u 2007. godini na 10,4 miliona KM, a u 2008. godini 11,4 miliona KM.

“Nezavisni operator sistema u BiH” je, uz prethodno odobrenje DERK-a, u oktobru 2007. godine potpisao Sporazum o ITC mehanizmu u 2008. i 2009. godini, kojim se definira nastavak funkcioniranja jedinstvenog ITC mehanizma evropskih zemalja.

Za adekvatno tretiranje problematike ITC mehanizma neophodna je kontinuirana i tijesna saradnja između operatora sistema i regulatora u regionu.

4.8 UCTE

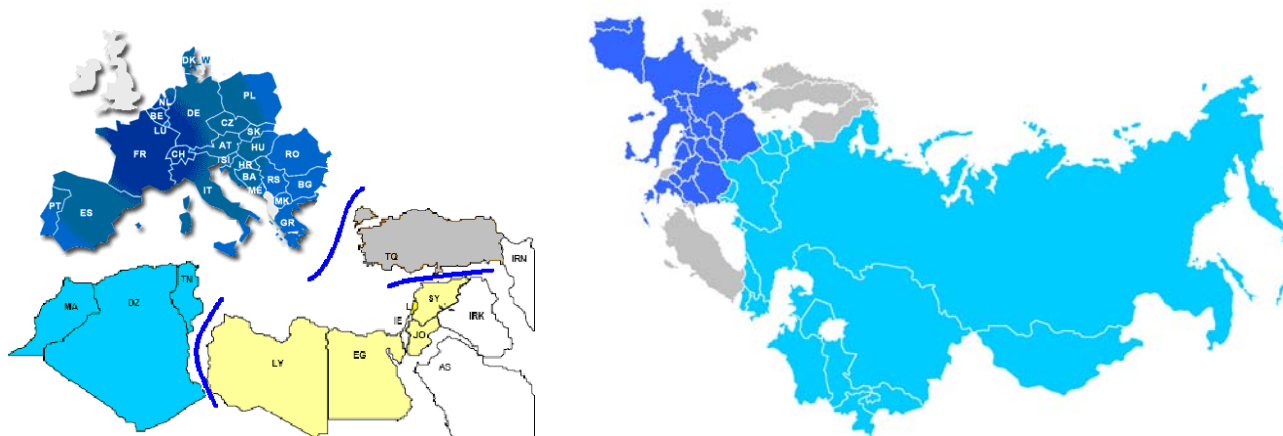
Član UCTE-a iz naše zemlje je "Nezavisni operator sistema u BiH".

Unija za koordinaciju prijenosa električne energije (UCTE) koordinira rad i razvoj mreže za prijenos električne energije od Portugala do Poljske i od Nizozemske do Rumunije i Grčke. UCTE, udruženje operatora prijenosnih sistema u 24 evropske zemlje, osigurava pouzdanu tržišnu platformu za sve učesnike internog tržišta električne energije i šire, odnosno sigurnost snabdijevanja električnom energijom za preko 450 miliona ljudi u jednoj od najvećih elektroenergetskih sinhronih interkonekcija širom svijeta.

Nakon liberalizacije evropskog elektroenergetskog tržišta koja je dovela je do značajnog povećanja prekograničnih tokova, i razdvajanja djelatnosti u sektoru, postoji potreba da evropski standardi sigurnosti i pouzdanosti postanu primjenjivi za sve međusobno povezane operatore sistema i, u kasnijoj drugoj fazi, za sve korisnike mreže.

Kako što je naglašeno u prethodnim godišnjim izvještajima, 10. oktobra 2004. godine izvršena je rekonekcija bivše prve i druge UCTE sinhronne zone. Rekonekcija je rezultirala značajnim efektima i u tehničkom i u komercijalnom smislu, doprinoseći povećanoj sigurnosti rada, stabilnosti frekvencije i pouzdanosti, poboljšanju naponskog profila i kvalitetu isporuka električne energije, kao i povećanju obima trgovine električnom energijom. UCTE nastavlja sa pažljivim nadgledanjem stabilnosti sistema ponovo ujedinjene mreže, budući da će iskustva iz procesa rekonekcije u jugoistočnoj Evropi biti korisna za daljnji razvoj UCTE sinhronog područja.

UCTE radi na studijama o potencijalnom proširenju sinhronog područja, što se prvenstveno odnosi na područje Turske, zatim na interkonekciju zemalja Magreba (koje su već u sinhronom radu sa UCTE) sa Libijom i Istočnim Mediteranom, te na IPS/UPS sistem koji uključuje baltičke zemlje (Latvija, Litvanija, Estonija) te, Azerbejdžan, Bjelorusiju, Gruziju, Jermeniju, Kazahstan, Kirgistan, Moldaviju, Rusiju, Tadžikistan, Ukrajinu i Uzbekistan.

UCTE, planovi širenja: Turska i Mediteranski prsten (lijevo) i objedinjavanja sa IPS/UPS (desno)

4.9 Treći paket liberalizacije energetskeg tržišta

g. José Manuel Barroso, predsjednik Evropske komisije: "Energija je pokretačka sila ekonomije... Ukoliko kompanija posjeduje prijenosni sistem i prodaje električnu energiju ili gas onda može osigurati da njeni konkurenti ne dobiju ravnopravan pristup mreži."

g. Andris Piebalgs, komesar odgovoran za energetska pitanja EU: "Za uspjeh trećeg paketa liberalizacije energetskeg tržišta neophodno je osigurati da nacionalni energetske regulatori budu nezavisni od svojih vlada i da imaju jače ovlasti."

Iz izjava povodom objave Trećeg paketa, Brisel, 19. septembra 2007.

Desetak godina nakon što je Evropska unija odlučila da otvori svoje tržište energije, slijedeći januarski prijedlog mjera za novu evropsku energetske politiku, Evropska komisija je u septembru 2007. godine objavila prijedlog Trećeg paketa liberalizacije energetskeg tržišta.

Rezultat glavnih nedostataka važeće legislative i regulatornog okvira (otežan nastup novih kompanija, neusaglašene nadležnosti nacionalnih regulatora, teško usaglašavanje velikog broja operatora i regulatora oko pitanja od zajedničkog interesa, nedostatak odgovarajućih pravila o transparentnosti i pristupa informacijama...) je činjenica da vertikalno integrirane kompanije imaju dominantnu ulogu na nacionalnim tržištima, što dovodi do potrebe reguliranja cijena i onemogućava konkurenciju. Zadržavanje prakse reguliranja cijena deformira tržište i obeshrabruje ulaganja kako u nove izvore tako i u ostalu infrastrukturu, i ugrožava dugoročnu sigurnost snabdijevanja.

Treći paket mjera dizajniran je za uklanjanje ovih strukturalnih nedostataka. Ovaj obiman i detaljan set dokumenata razrađuje slijedeća glavna područja:

- razdvajanje djelatnosti,
- ovlaštenja i nezavisnost nacionalnog regulatora,
- saradnja nacionalnih regulatora i operatora prijenosnih sistema,
- sigurnost snabdijevanja i zaštita kupaca.

Prva tačka uzrokovala je najviše polemike u EU. Januarski prijedlog identificirao je vlasničko razdvajanje kao optimalno rješenje, što su podržali Parlament EU i ERGEG. U Trećem paketu Evropska komisija je ostala pri ovom preferiranom rješenju, ali odražavajući inicijative iz Vijeća EU uvedena je alternativa ovom prijedlogu prema kojem vertikalno integrirani subjekt zadržava vlasništvo, ali upravljanje mrežom se predaje potpuno odvojenoj i nezavisnoj kompaniji – tzv. 'dubokom' nezavisnom operatoru sistema.

Paket ne postavlja za cilj idealnu organizaciju nacionalnog, nego razvoj nadnacionalnih regionalnih tržišta, i potom Evropskog tržišta energije. Stoga se, pored jačanja ovlaštenja i nezavisnosti nacionalnih regulatora, prepoznaje potreba institucionalnog jačanja njihove saradnje putem uspostave Evropske agencije za saradnju evropskih energetskeg regulatora.

Institucionalno jačanje predviđa se i u dijelu formalne uspostave organizacije operatora prijenosa, sa jasnim mandatom i odgovornosti za predlaganje desetogodišnjeg plana investicija i razvoj tehničkih pravila potrebnih za interno tržište, koja odobrava Evropska agencija. Napominje se da ova agencija ne

predstavlja zamjenu za nacionalne regulatore, niti je evropski regulator.

Treći paket liberalizacije, također, sadrži i niz mjera koja se tiču sigurnosti snabdijevanja, razvoja novih tehnologija, povećanja energetske efikasnosti, zaštite okoliša, transparentnosti, jačanja uloge kupaca na energetskom tržištu i njihove adekvatne zaštite.

Prema optimističnim procjenama Treći paket liberalizacije, odnosno nacrti novih direktiva bi mogli biti predstavljeni Evropskom parlamentu te, ako budu prihvaćeni, postati sastavni dio pravnog naslijeđa EU krajem 2008. godine, u vrijeme predsjedavanja Francuske Evropskom unijom.

5. REVIZIJSKI IZVJEŠTAJ

“Finansijski izvještaji Komisije za 2006. godinu prikazuju realno i istinito finansijsko stanje na dan 31. decembar 2006. godine u svim materijalno značajnim aspektima.”

(Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, 17. maja 2007.)

“Po našem mišljenju finansijski izvještaji realno i objektivno prikazuju u svim značajnim aspektima finansijski položaj Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK) na dan 31.12.2006. godine, rezultate poslovanja i novčane tokove za period koji je tada završen u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (“IFRS”).”

(“REVIK”, 29. marta 2007.)

Zakon o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH, obavezuje DERK da svoje računovodstvene izvještaje priprema u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima, da obavlja njihovu reviziju i objavljuje izvještaj nezavisnog revizora o obavljenoj reviziji, sve u cilju pružanja informacija zainteresiranim licima i široj javnosti. Dosada je to činilo društvo za reviziju, računovodstvo i konsalting “REVIK” d.o.o. Sarajevo, u skladu sa Međunarodnim standardima revizije primjenljivim za reviziju finansijskih izvještaja (IAS).

Reviziju finansijskih izvještaja DERK-a za 2006. godinu, prvi puta je obavio Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, u skladu sa revizijskim standardima Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI).

Ne nalazeći nijednu materijalno značajniju grešku u godišnjim izvještajima Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine je afirmativno ocijenio usklađenost izvršenja svih kontroliranih aktivnosti sa zakonima i propisima, te zadovoljavajuće funkcioniranje uspostavljenog sistema internih kontrola.

Ovakvi nalazi revizije Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine svrstali su Državnu regulatornu komisiju za električnu energiju među pet institucija Bosne i Hercegovine čiji su finansijski izvještaji pozitivno ocijenjeni.

U skladu sa ranije zaključenim ugovorom, reviziju finansijskih izvještaja izvršio je i “REVIK” d.o.o. Sarajevo.

Ocjenjujući cjelokupnu prezentaciju finansijskih izvještaja, priznavanje i mjerenje transakcija i poslovnih događaja, i ova nezavisna revizijska kuća je utvrdila da finansijski izvještaji DERK-a za 2006. godinu objektivno i istinito prikazuju stanje sredstava, obaveza, kapitala i finansijskog rezultata poslovanja.

Revizijski izvještaji Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine i “REVIK” d.o.o. Sarajevo, objavljeni su u “Službenom glasniku BiH”, kao i na internet stranicama Ureda za reviziju i DERK-a.

6. OSNOVNI PRAVCI AKTIVNOSTI U 2008. GODINI

Dodatne informacije o radu i postupcima koje vodi Državna regulatorna komisija za električnu energiju mogu se naći na internet stranici www.derk.ba, odnosno dobiti kontaktom na telefone 035 302060 i 302070, telefax 035 302077, e-mail info@derk.ba ili u sjedištu DERK-a u Tuzli, Ulica M. Jovanovića 4/II.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju nastavit će svoje aktivnosti na kreiranju uvjeta za slobodnu trgovinu i kontinuirano snabdijevanje električnom energijom po unaprijed definiranom standardu kvaliteta za dobrobit građana Bosne i Hercegovine, uz poštivanje važećih zakona, odgovarajućih evropskih direktiva i pravila o unutrašnjem tržištu električne energije.

Kroz svoje djelovanje DERK će biti fokusiran na:

- donošenje tarifa,
- izdavanje licenci,
- nadzor licenciranih subjekata,
- analiza regulatornih pravila i prakse,
- kreiranje regulatornih pravila,
- uređenje jedinstvenog tržišta električne energije,
- socijalni aspekt u domenu regulatorne prakse,
- praćenje primjene ITC mehanizma i uspostave mehanizma koordinisanih eksplicitnih aukcija kapaciteta,
- informiranje reguliranih subjekata i javnosti o regulatornoj praksi.

U fokusu zanimanja bit će i aktivnosti međunarodnih tijela koje se odnose na reguliranje tržišta električne energije, prije svega onih u čijem radu DERK i sam učestvuje: Regulatornom odboru Energetske zajednice, ERRA-i, MEDREG-u i IERN-u.

Također, DERK će nastaviti praćenje rada CEER-a i ERGEG-a, kao i analizu sadržaja i aktivnosti u donošenju Trećeg paketa liberalizacije energetskeg tržišta EU, uvažavajući činjenicu da će nove energetske direktive činiti dio pravnog naslijeđa EU i putem Ugovora o uspostavi Energetske zajednice biti obavezujuće i za Bosnu i Hercegovinu.

PRILOG A.1: Osnovni podaci o elektroenergetskom sistemu Bosne i Hercegovine

(korišteni podaci NOS-a BiH, elektroprivreda i Elektroprijenosa BiH)

Veći proizvodni objekti

Hidroelektrane	Snaga agregata (MW)	Ukupna instalirana snaga (MW)
Trebinje I	3×60	180
Trebinje II	8	8
Dubrovnik (BiH+Hr.)	2×108	216
Čapljina	2×210	420
Rama	2×80	160
Jablanica	1×25+5×30	175
Grabovica	2×57	114
Salakovac	3×70	210
Mostar	3×24	72
Jajce I	2×30	60
Jajce II	3×10	30
Bočac	2×55	110
Višegrad	3×105	315
Peć-Mlini	2×15	30

Termoelektrane	Instalirana snaga (MW)	Raspoloživa snaga (MW)
TUZLA	715	635
G3	100	85
G4	200	182
G5	200	180
G6	215	188
KAKANJ	450	398
G5	110	100
G6	110	90
G7	230	208
GACKO	300	276
UGLJEVIK	280	250

Osnovni podaci o prijenosnom sistemu

dalekovodi

No	Nazivni napon dalekovoda	Dužina (km)
1	400 kV	864,73
2	220 kV	1525,50
3	110 kV	3888,82
4	110 kV - kablovski vod	31,35

interkonekcije

No	Nazivni napon dalekovoda	Broj interkonekcija
1	400 kV	4
2	220 kV	10
3	110 kV	22
	Ukupno	36

trafostanice

No	Vrsta trafostanice	Broj trafostanica	Instalirana snaga (MVA)
1	TS 400/x kV	9	5924,5
2	TS 220/x kV	7	1427,0
3	TS 110/x kV	119	4693,5

transformatori

No	Prijenosni odnos transformatora	Broj transformatora	Instalirana snaga (MVA)
1	TR 400/x kV	14	4900
2	TR 220/x kV	14	2100
3	TR 110/x kV	219	5045

PRILOG A.2: Osnovni elektroenergetski pokazatelji Bosne i Hercegovine

(GWh)

Procjena za 2007. godinu	EP BiH	ERS	EP HZHB	Brčko Distrikt BiH	BiH
Proizvodnja	6605,00	4430,00	1220,00		12255,00
Proizvodnja u hidroelektranama	1120,00	1780,00	1220,00		4120,00
Proizvodnja u termoelektranama	5395,00	2605,00			8000,00
Proizvodnja u malim i ind. el.	90,00	45,00			135,00
Potrošnja	4410,00	3286,00	3341,00	290,00	11657,00
Distributivna potrošnja	3840,00	3040,00	1275,00	290,00	8445,00
Gubici prijenosa					330,00
Veliki kupci	570,00	195,00	2055,00*		2820,00
Potrošnja rudnika i pumpanje		51,00	11,00		62,00

*Uključujući i količinu od 547,78 GWh koju je Aluminij nabavio kao kvalificirani kupac.

Ostvarenje u 2006. godinu	EP BiH	ERS	EP HZHB	Brčko Distrikt BiH	BiH
Proizvodnja	6401,13	5390,49	1883,55		13675,17
Proizvodnja u hidroelektranama	1488,03	2528,13	1883,55		5899,71
Proizvodnja u termoelektranama	4811,56	2802,50			7614,06
Proizvodnja u malim i ind. el.	101,54	59,86			161,40
Potrošnja	4265,62	3309,89	3352,60	252,60	11491,81
Distributivna potrošnja	3722,72	3061,31	1279,49	252,60	8316,12
Gubici prijenosa					311,10
Veliki kupci	542,90	199,50	2053,79		2796,19
Potrošnja rudnika i pumpanje		49,08	19,32		68,40

Ostvarenje u 2005. godini	EP BiH	ERS	EP HZHB	Brčko Distrikt BiH	BiH
Proizvodnja	5778,53	5200,64	1768,69		12747,86
Proizvodnja u hidroelektranama	1477,69	2747,10	1768,69		5993,47
Proizvodnja u termoelektranama	4218,88	2384,44			6603,32
Proizvodnja u malim i ind. el.	81,97	69,10			151,07
Potrošnja	4190,57	3458,33	3469,83	252,47	11371,20
Distributivna potrošnja	3641,86	3254,65	1232,47	252,47	8128,98
Gubici prijenosa	163,78	136,47	83,72		383,97
Veliki kupci	384,93	20,77	2133,31		2539,01
Potrošnja rudnika i pumpanje		46,43	20,33		66,76

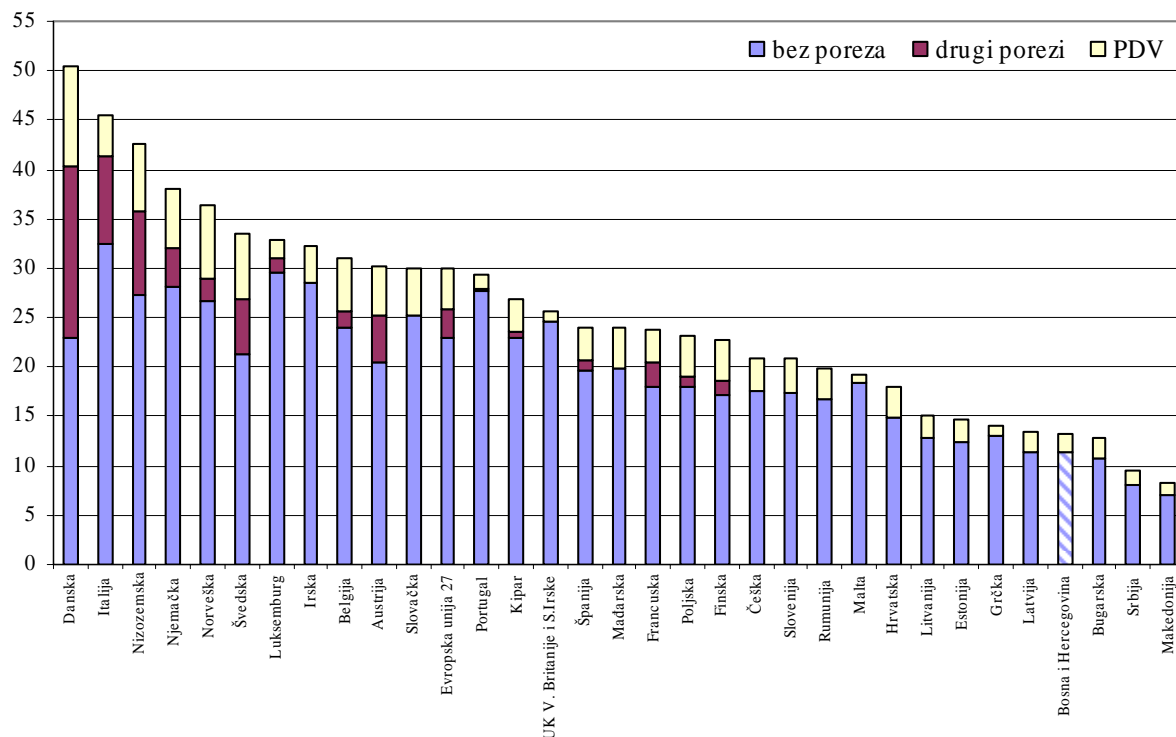
Ostvarenje u 2004. godini	EP BiH	ERS	EP HZHB	Brčko Distrikt BiH	BiH
Proizvodnja	6113,02	4960,19	1669,49		12742,70
Proizvodnja u hidroelektranama	1610,52	2699,14	1669,49		5979,15
Proizvodnja u termoelektranama	4435,17	2189,87			6625,04
Proizvodnja u malim i ind. el.	67,33	71,18			138,51
Potrošnja	3847,00	3291,60	3351,78	229,58	10719,96
Distributivna potrošnja	3529,50	3117,7	1463,17	229,58	8339,95
Gubici prijenosa	143,33	119,17	59,17		321,67
Veliki kupci	174,17		1829,44		2003,61

**PRILOG A.3: Karta elektroenergetskog sistema Bosne i Hercegovine
sa operativnim područjima “Elektroprijenosa BiH” i područjima elektroprivreda
(decembar 2007. godine)**

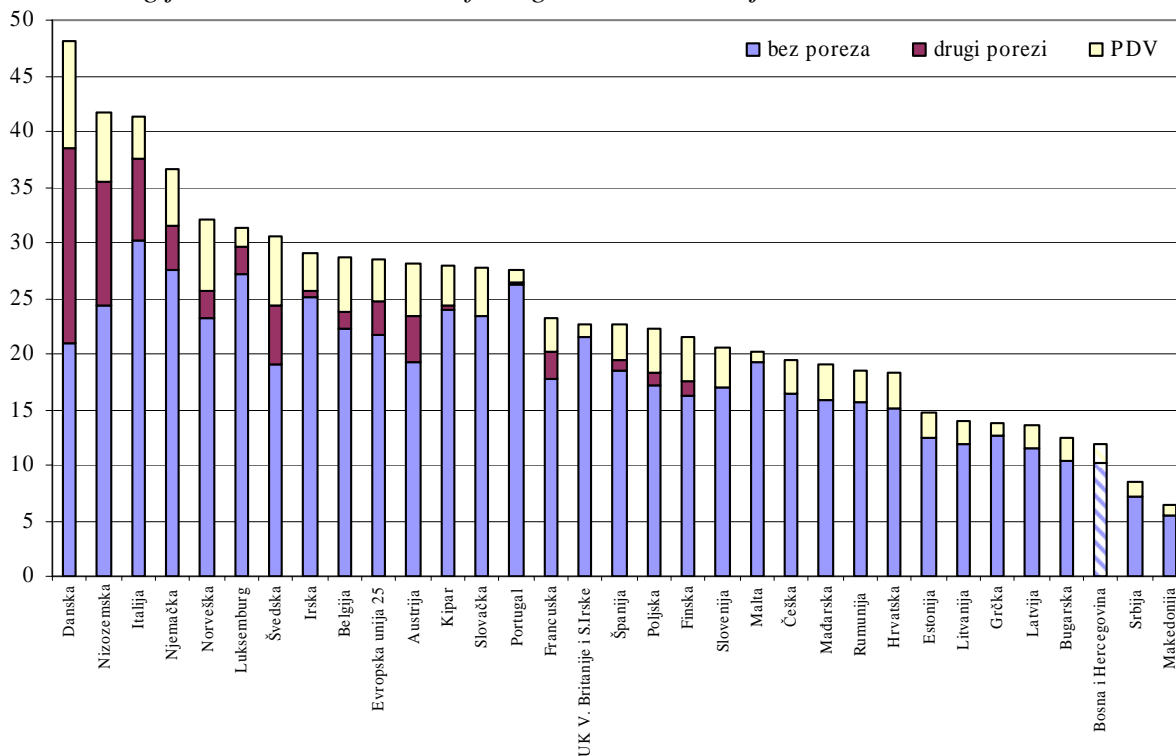

PRILOG B: Uporedni podaci o cijenama električne energije za domaćinstva i industriju⁴

Cijena el. energije za domaćinstvo Dc u fening/kWh, na dan 1. januar 2007. Korišten izvor: Eurostat 80/2007

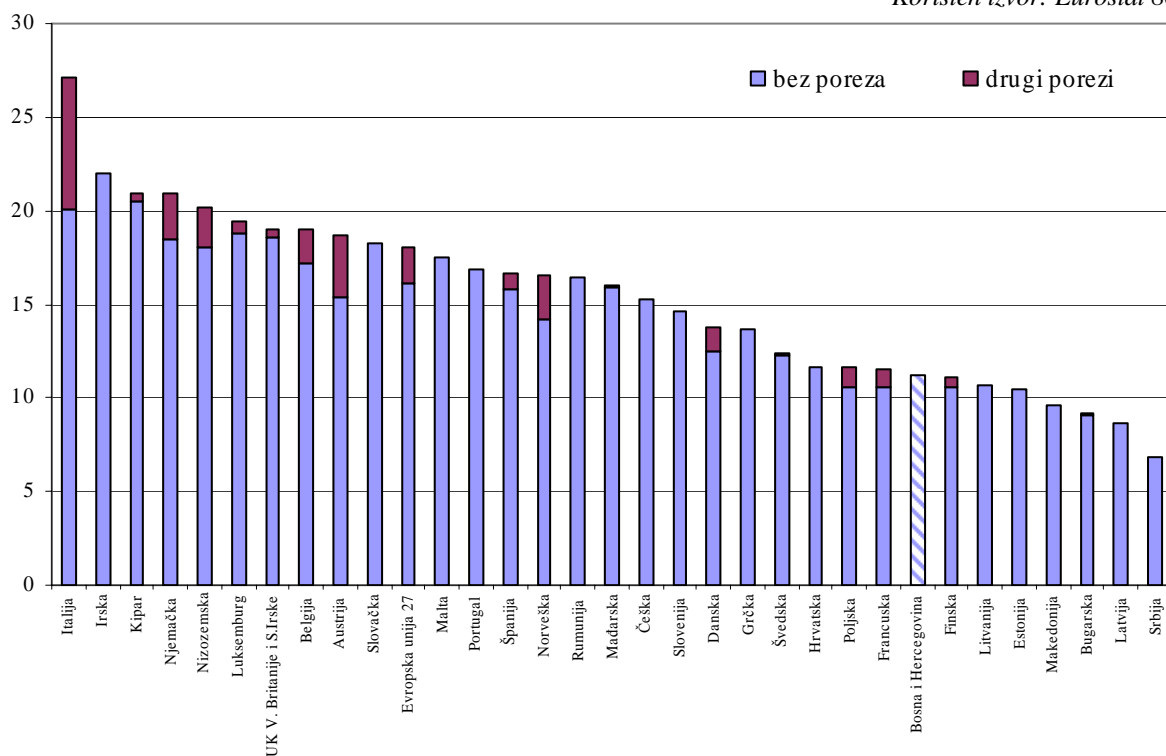
Cijena el. energije za domaćinstvo Dc u fening/kWh, na dan 1. jula 2006. Korišten izvor: Eurostat 18/2006

⁴ Prema metodologiji Eurostata - U metodologiji Eurostata definirano je više tipičnih kupaca, a uporedni podaci se uobičajeno daju za domaćinstvo kategorije Dc, koje karakterizira godišnja potrošnja 3500 kWh, od čega 1300 kWh noću, i industrijskog kupca Ie kojeg karakterizira godišnja potrošnja 2 GWh i maksimalna snaga 500 kW.

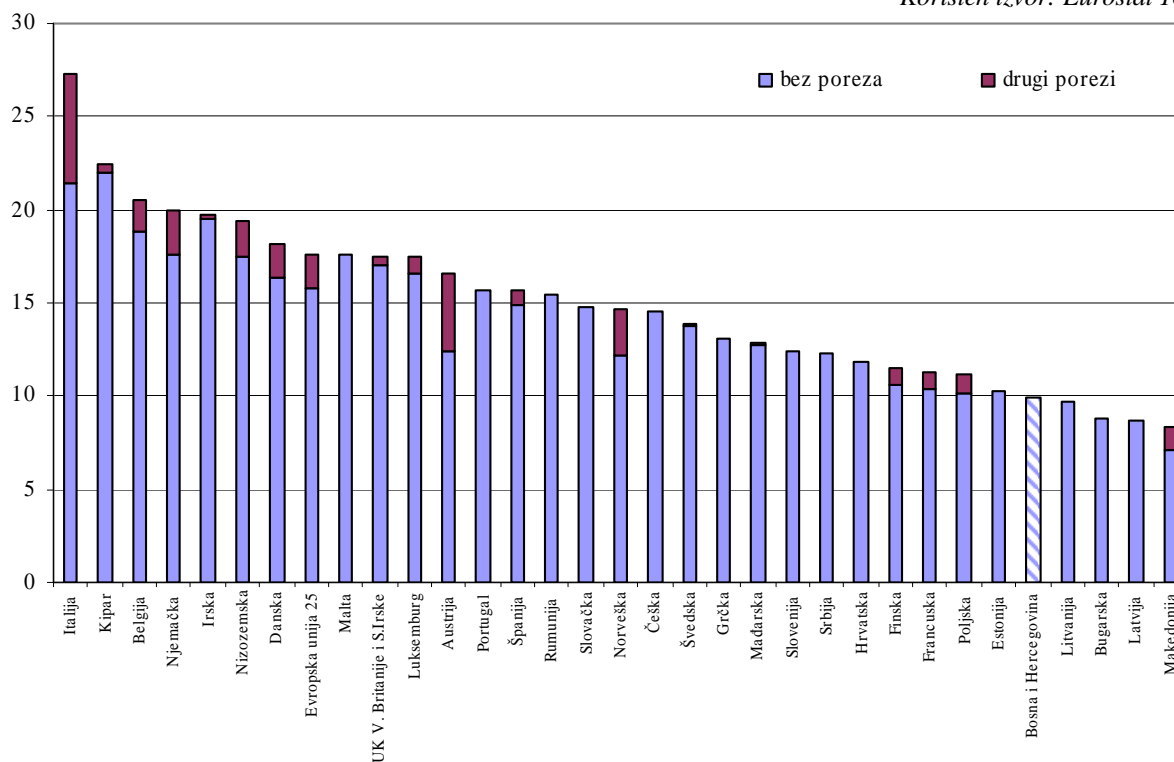
Cijena el. energije⁵ za industrijskog kupca *Ie* u fening/kWh, na dan 1. januar 2007.

Korišten izvor: Eurostat 80/2007

Cijena el. energije za industrijskog kupca *Ie* u fening/kWh, na dan 1. jula 2006.

Korišten izvor: Eurostat 18/2006

⁵ Dijagrami za industrijske kupce ne uključuju PDV, s obzirom na mogućnost povrata.

